

universa Ecclesia. Ceterum candidatus admissus in examine potest tuta conscientia se quoad scientiam idoneum habere.

563. Tandem Conc. Trid., *sess. XXII, cap. II, de ref.*, pro episcopo haec statuit: « Scientia vero... ejusmodi polleat ut muneris sibi injungendi necessitati possit satisfacere; ideoque antea in Universitate studiorum magister sive doctor aut licentiatu in sacra theologia vel jure canonico merito sit promotus, aut publico alicujus academiae testimonio idoneus ad alios docendos ostendatur. Quod si regularis fuerit, a superioribus suae religionis similem fidem habeat ». Haec deinde confirmavit S. Pius V in const. *Quamvis*, 1 Jan. 1568, ubi statuit non sufficere doctoratum aut licentiam datam a comitibus palatinis, aut a quibusvis officialium Romanae curiae collegiis, vel ab aliis personis. In *cap. ult., De aetate, etc.*, Honorius III deposuit episcopum Calinensem ob defectum scientiae, quia, ait, contra Deum esset et canonicas sanctiones tantum in episcopo tolerare defectum.

9° — Defectus requisitae sanctitatis.

564. In primis pro licita ordinum susceptione necessarius est status gratiae sanctificantis, non solum pro susceptione ordinum hierarchicorum qui totidem vivorum sacramenta sunt, sed etiam pro susceptione aliorum ordinum qui sacramentalia constituunt. Quale autem peccatum committat qui in statu peccati mortalis recipit ordines aut primam tonsuram, vide *n. 44*.

565. At illis qui ad gradus clericales aspirant non solum necessarius est status gratiae simpliciter, sed etiam requiritur vitae bonitas habitualis major quam in laicis. Ad rem S. Hieronymus, in *epist. ad Titum*, apud S. Thomam, in 4, *dist. 24, qu. 1, art. 3, qu. 1*: « Non solum episcopi et presbyteri et diaconi debent magnopere providere ut cunctum populum cui praesident, sermone et conservatione praecedant, verum etiam inferiores gradus et omnes qui Domini oraculo deserviunt; et quia vehementer Ecclesiam

Dei destruit, meliores esse laicos, quam clericos ». Et S. Dionysius, *cap. III, De ecc. hier.*, pariter a S. Thoma, *l. c.*, relatus: « In divino omni non audendum aliis ducem fieri, nisi, secundum omnem habitum suum, factus sit Deiformissimus et Deo simillimus ». Atqui qui habet sanctitatem ordinariam, nempe solam gratiam habitualement, dici non potest *secundum omnem habitum suum Deiformissimus et Deo simillimus*. Ratio horum omnium est quia clerici propius, juxta suum gradum, accedunt ad divinissimum eucharistiae sacrificium et sacramentum; insuper in primis gradibus sacrae hierarchiae ordinis constituti habent dispensationem sacramentorum et sacramentalium; tandem esse debent non solum sermone, sed etiam, ac praesertim, operum exemplo duces hominum ad eorum sanctificationem. « Sicut illi, ait S. Thomas, in *Suppl., qu. 35, art. 1, ad 3um*, qui ordinem suscipiunt, super plebem constituuntur gradu ordinis, ita et superiores sint merito sanctitatis ». Omnibus clericis cum proportionem applicentur ea quae Christus D. dicebat Apostolis, Matth., V, 16: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona et glorificent Patrem vestrum qui in caelis est*. Recte igitur docet S. Alph., VI, n. 803: « Certi fieri debent (episcopi ordinaturi) non solum quod initiandus non fuerit malus, nempe quod non fuerit rixosus, non dederit scandalum, frequentando ludos, pravas conversationes, etc.; sed etiam quod ille sit positive bonus, scilicet quod vitam agat spiritualem, sit assiduus in ecclesiis, sacramenta frequentet et orationem, vivat a saecularibus segregatus, sociis morigeratis comitetur, studio vacet, modesta utatur veste, etc. ».

566. At facile patet non eundem sanctitatis gradum exigi pro omnibus ordinibus. Sanctitas necessaria pro prima tonsura recipienda, satis erit etiam pro ordinibus minoribus; sed certe non sufficit pro subdiaconatu aliisque majoribus ordinibus: item sanctitas requisita pro subdiaconatu videtur sufficere etiam pro diaconatu et presbyteratu. Sed videamus quemnam gradum sanctitatis sacri canones, et nominatim Conc. Trid., pro singulis gradibus requirant.

567. Pro prima tonsura Conc. Trid., *sess. XXIII, cap.*

IV, de ref., requirit talem vitae rationem ut probabilis conjectura sit eos *ut Deo fidelem cultum praestent, hoc vitae genus elegisse*. Id autem jam supponit aliqualem vitae tum internae tum externae perfectionem et aliqualem zelum gloriae Dei et salutis proximi; secus enim conjectura probabilis non haberetur ab episcopo et confessario. Vide *n. 664* quae Benedictus XIV exigit ab illis qui extra seminarium degunt, quique in clerum adscribi aut ad minores majoresque ordines promoveri cupiunt.

568. Pro minoribus ordinibus Tridentinum, *l. c.*, *cap. XI*, requirit ut promovendi dignoscant quantum sit hujus disciplinae pondus « ac in unoquoque munere juxta praescriptum episcopi se exerceant, idque in ea cui adscripti sunt ecclesia, nisi forte ex causa studiorum absint; atque ita de gradu ad gradum ascendant, ut in eis cum aetate vitae meritum et doctrina major accrescat; quod et bonorum morum exemplum et assiduum in ecclesia ministerium, atque major erga presbyteros et superiores ordines reverentia et crebrior, quam antea, Corporis Christi communio maxime comprobabunt. Cumque hinc ad altiores gradus et sacratissima mysteria sit ingressus, nemo iis initietur, quem non scientiae spes majoribus ordinibus dignum ostendat ». Concilium Romanum, habitum *an. 1725* sub Benedicto XIII, in *tit. XVI, cap. V*, praescribit ut clerici Romani in minoribus aut majoribus ordinibus constituti singulis quindenis diebus sacramentali mudentur exomologesi, et sacratissima, quotiescumque fieri poterit, intra Missarum solemnias, communionem reficiantur: clerici vero alii inferiores id semel quolibet saltem mense efficiant, optat. Benedictus XIV, *l. c.*, omnibus externis praescribit confessionem et communionem saltem bis in mense praeter alia opera religionis ibi enumerata; sed hodie non exigitur ut communio fiat *infra Missarum solemnias*.

569. Ex dictis jam patet pro subdiaconatu eximiam requiri vitae probitatem. Conc. Trid., *l. c.*, *cap. XII*, episcopos monet non omnes in aetate canonica constitutos debere ad majores ordines assumi, « sed dignos dumtaxat et quorum probata vita senectus est ». Et in *cap. XIII*, vult ut

« subdiaconi et diaconi ordinentur habentes bonum testimonium et in minoribus ordinibus jam probati, ac in litteris et iis quae ad ordinem exercendum pertinent instructi, qui sperent, Deo auctore, se continere posse ». Quid autem sit senectus probatae vitae habetur in *Sapientia, IV, 9: Aetas senectutis vita immaculata*. Rursus illud: *In minoribus ordinibus jam probati*, indicat probationem probitatis externae, sed quatenus est indicium probitatis internae, cum Concilium utramque probitatem requirat (1). Et in *cap. 9, De aetate et qualitate etc.*, legitur: « Erubescant impii et intelligant judicio Spiritus Sancti eos qui in sacris ordinibus presbyteratu, diaconatu, subdiaconatu sunt positi, si caste non vixerint, excludendos ab omni eorundem graduum dignitate ». Et iterum: « Nemo ad sacrum ordinem permittatur accedere, nisi aut virgo aut probatae castitatis ». Ex his aliisque pluribus quae habet S. Alph., *l. c.*, *n. 65 sequ.*, concluditur ad subdiaconatum juxta sacrorum canonum normam requiri magnam et praecellentem vitae sanctitatem, quia subdiaconus propius accedit ad altaris ministerium et gravissimas perpetuasque contrahit obligationes.

570. Pro diaconatu ea quae supra diximus a fortiori repetenda sunt. Omnes auctoritates citatae diaconis applicantur. Insuper Apostolus, in *1^a ad Tim., III, 8 sequ.*, diaconos vult: *Pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe lucrum sectantes, habentes mysterium fidei in conscientia pura. Et hi autem probentur primum, et sic ministrent nullum crimen habentes... Unius uxoris viri, qui filiis suis bene praesint et suis domibus*. Et Conc. Trid., *cap. XIII*, docet: « Ecclesiis quibus adscribentur, inserviant (subdiaconi et diaconi), sciantque maxime decere si saltem diebus dominicis et solemnibus, cum altari ministraverint, sacram communionem perceperint ». Et Siricius Papa, in *epist. 1, cap. 9*: « Subdiaconus ad diaconi gradum, si se, ipsa primitus continentia praeceunte, dignum probarit, accedat ». Et S. Gregorius M., *lib. I, epist. 42*:

(1) S. Alph., VI, n. 66.

« Nullus debet ad ministerium altaris accedere, nisi cuius castitas ante susceptum ministerium fuerit approbata ». Igitur subdiaconus qui vult ad diaconatum ascendere, non solum debet bonitate eximia pollere, sed insuper expedit ut, adjutus gratia recepta in ordinatione subdiaconatus, tempore interstitiorum sacrum ignem amoris Dei et proximi magis magisque in semetipso accendat.

571. Pro presbyteratu, praeter textus supra relatos, Apostolus, in 1^a ad Tim., III, 2 sequ., docet: *Oportet... episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem, non vinolentum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum, sed suae domui bene praepositum, filios habentem subditos cum omni castitate.* Et rursus, in epist. ad Tit., I, 5 sequ.: *Hujus rei gratia reliqui te Cretae ut ea quae desunt corrigas, et constituas per civitates presbyteros, sicut et ego disposui tibi. Si quis sine crimine est, unius uxoris vir, filios habens fideles, non in accusatione luxuriae aut non subditos. Oportet enim episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem, non superbum, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum, sed hospitalem, benignum, sobrium, justum, sanctum, continentem, amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut sit potens exhortari in doctrina sana, et eos qui contradicunt, arguere.* Jam vero Apostolus nomine *episcopi* et *presbyteri* tum episcopos proprie dictos tum presbyteros simplices comprehendit. Insuper Conc. Trid., cap. XIV, vult ut diaconi ordinandi in presbyteros comprobentur « ita pietate et castis moribus conspicui, ut praeclarum bonorum operum exemplum et vitae monita ab eis possint expectari ». Et S. Carolus Borromeus, in concilio Mediolanensi V, praescribit ut candidati ad sacerdotium examinentur « an pie et fideliter in ministeriis anteactis se gesserint, an spectata pietate, anque castis moribus, an praeclarorum bonorum operum exemplum et vitae documenta ab iis expectari possint, etc. ». Et sane cum sacerdos aliis debeat esse dux et magister ad salutem,

et maxime cum debeat divinum sacrificium offerre, numquam satis sanctus esse poterit. Ad rem S. Joannes Chrysostomus, *Hom. 60 ad pop. Antioch.*: « Quo non oportet igitur esse puriorem tali fruentem sacrificio? Quo solari radio non splendidiorem manum carnem hanc dividentem? Os quod igni spiritali repletur, lingua quae tremendo nimis sanguine rubescit, etc. ».

572. Tandem pro episcopatu quamnam sanctitatem Apostolus exigit, ex dictis patet. Innocentius III, in cap. 7, *De electione* etc., ait: « Cum in cunctis sacris ordinibus et ecclesiasticis ministeriis sint aetatis maturitas, gravitas morum, et litterarum scientia inquirenda, multo fortius in episcopo haec oportet inquiri, qui ad curam aliorum positus, in seipso debet ostendere qualiter alios in domo Dei oporteat conversari.... ». Conc. Trid. de qualitatibus eligendorum in episcopos pluribus in locis agit. In sess. VI, cap. I, *de ref.*, confidit « per Domini ac Dei nostri misericordiam, providamque ipsius Dei in terris Vicarii solertiam omnino futurum ut ad ecclesiarum regimen (onus quippe Angelicis humeris formidandum) qui maxime digni fuerint, quorumque prior vita ac omnis aetas a puerilibus exordiis usque ad perfectiores annos per disciplinae stipendia ecclesiasticae laudabiliter actae testimonium praebeat, secundum venerabiles sanctorum patrum sanctiones assumantur... ». In sess. VII, cap. I, *de ref.*, confirmat *cit. cap. 7, De electione* etc. In sess. XXII, cap. II, *de ref.*, haec omnia repetit, insuper exigit in candidato ordinem sacrum antea saltem sex mensium spatio receptum, scientiam competentem gradu academico comprobata, indicans etiam modum inquirendi in promovendorum qualitates. Tandem in sess. XXIV, cap. I, *de ref.*, ait: « Si in quibuslibet Ecclesiae gradibus providenter scienterque curandum est ut in Domini domo nihil sit inordinatum, nihilque praeposterum, multo magis elaborandum est ut in electione ejus qui supra omnes gradus constituitur, non erretur; nam totius familiae Domini status et ordo nutabit, si quod requiritur in corpore, non inveniat in capite... ». Deinde praecipit, ut, sede vacante, preces a capitulo indicantur ad bonum pastorem a Deo impetrandum;

declarat peccare mortaliter illos qui aliquod jus in provisione ecclesiae habentes, non curaverint praefici quem digniorem et magis utilem ipsi judicaverint, praeditum omnibus qualitatibus a sacris canonibus requisitis; et demum de forma examinis seu inquisitionis plura statuit. Infiniti autem essemus si omnium Patrum ac conciliorum sententias referre vellemus, quae sanctitatem eminentem in episcopo inculcant. Sufficiat citare auctorem *Ecc. Hier., cap. I*, qui ait: « Qui summum sacerdotem appellat, Deo intime unitum ac divinum plane virum significat, omni sacra cognitione perpolitum ». Unde illud gravissimum S. Gregorii M.: « Vitium in episcopo est non quam optimum esse ». Haec cum proportionem vera sunt etiam de episcopis mere titularibus.

573. Ex huc usque dictis sequitur non levis momenti corollarium: nempe si quis est recidivus et habitus in aliquo peccato etiam occulto, e. g. luxuriae, non est dignus ordine sacro aut episcopatu, licet hic et nunc praestiterit simplicia contritionis signa, ideoque capax sit absolutionis, quia longe diversum est esse simpliciter in statu gratiae, et magnam bonitatem possidere (1). Necesse igitur est ut antequam ad sacrum ordinem aut ad episcopatum ascendat, efficiatur dignus, habitum malum prius evellendo et convenientem probationem exhibendo. Quod si ipse vult nihilominus ad ordinationem accedere, non est capax absolutionis: ipse enim vult peccatum mortale perpetrare, tum quia vult ordinem recipere sine necessaria qualitate in materia gravi (quae ratio valet de omnibus vitiis relate ad quemlibet ordinem sacrum et episcopatum); tum quia ipse vult sese exponere periculo perpetrandi sacrilegia (quae ratio valet de vitio luxuriae relate ad subdiaconatum). Neque dicas clericum exinde infamari, praesertim si est alumnus seminarii, aut professus religiosus qui a suo superiore ad ordines appellatur, quia, clerico recusante ex consilio sui confessarii, superior vitium occultum statim divinabit. Nam clericus, si

(1) Vide omnino S. Alph., III, n. 63 sequ., ubi disserit ex professo de clerico habituato in vitio turpi cupienti statim initiari in sacris.

vult hanc infamiam evitare, se corrigat, et deinde ad ordines ascendat. Excipe si hic clericus consuetudinarius et recidivus habeat extraordinariam contritionis gratiam; hac siquidem non solum fit capax absolutionis, sed etiam illam sanctitatem sine praevio experimento obtinere potest quae requiritur ad ordinem sacrum aut ad episcopatum; et ideo si confessarius illam extraordinariam contritionis gratiam cognoscit, debet poenitenti et absolutionem impertiri et permittere ad ordinem aut ad episcopatum accedere. Id in praxi difficultates aliquando confessario pariet, quia poenitens semper affirmabit se habere extraordinariam contritionem; sed in theoria haec doctrina a S. Alphonso, l. c., propugnata minime dubia videtur. Quod si candidatus ad ordines sacros aut ad episcopatum ex mera fragilitate cecidit absque habitu vitioso, per se non est ratio cur ordinatio aut consecratio impediri aut retardari debeat, remisso peccato per absolutionem sacramentalem.

574. De Lugo, *Resp. Mor., lib. I, dub. 28*, ad examen revocat hunc casum: « Novitius quidam in religione observante et perfecta patiebatur frequentes lapsus carnis voluntarios, quos confessario in confessione manifestabat, et postea reincidebat. Confessarius itaque iudicans eum non esse aptum religioni cujus alumni castitatis puritatem observabant, suadebat illi frequenter ut ad saeculum rediret vel superiori fragilitatem suam extra confessionem aperiret; imo ad id tandem poenitentem obligare tentavit, significans se deinceps, nisi obediret, absolutionem ei negaturum. Quaesitum fuit an confessarius jure id facere potuerit, an vero suae potestatis limites fuerit praetergressus ». Et rationes omnes quas confessarius ad suam sententiam defendendam prompsisse perhibetur, ad trutinam revocans; putat eas rem non evincere. Jam vero nonne idem casus est?

Respondemus casum non esse eundem. Nam in primis non verificatur prima ratio superius allata, quia pro emitenda professione religiosa necessaria non est sanctitas praecellens prius acquisita, quae requiritur ex dictis pro ordine sacro et episcopatu. Celebre est illud S. Augustini dictum: « Aliquando bonus monachus vix bonum facit clericum ».

Item S. Hieronymus ad Rusticum : « Sic vive in monasterio ut clericus esse merearis ». Item S. Joannes Chrysostomus, *De sacerdot., lib. II, cap. II* : « Multo major vitae integritas huic (idest clerico), quam illis (nempe monachis) necessaria ». Aliis omissis, haec est doctrina D. Thomae in pluribus locis tradita. Ita 2, 2, *qu. 184, a. 8*, haec habet : « Per sacrum ordinem aliquis deputatur ad dignissima ministeria, quibus ipsi Christo servitur in sacramento altaris, ad quod requiritur major sanctitas interior quam requirat etiam religionis status ». Rursus in *qu. sequ. 185, art. 1, ad 2um* : « Ad statum episcopalem praeexigitur vitae perfectio : quod patet per hoc quod Dominus a Petro quaesivit, si plus ceteris eum diligeret, antequam ei committeret pastorale officium. Sed ad statum religiosum non praeexigitur perfectio, sed est via in perfectionem. Unde et Dominus, *Matth., XIX*, non dixit : *Si es perfectus, vade, vende omnia quae habes*, sed : *Si vis perfectus esse*. Et hujus differentiae ratio est quia secundum Dionysium, *cap. V, Eccles. Hierar.*, perfectio pertinet active ad episcopum sicut ad perfectorem ; ad monachum autem passive, sicut ad perfectum. Requiritur autem quod sit perfectus aliquis ad hoc quod possit alios ad perfectionem adducere ; quod non praeexigitur ab eo qui debet ad perfectionem adduci ». Et in *qu. 189, art. 1, ad 3um* : « Ordines sacri praeexigunt sanctitatem, sed status religionis est exercitium quoddam ad sanctitatem assequendam. Unde ordinum pondus imponendum est parietibus jam per sanctitatem desiccatis ; sed pondus religionis desiccat parietes, idest homines ab humore vitiorum ».

Praeterea nec altera ratio superius allata verificatur, quia acolythus habituatus in vitio turpi recipiens subdiaconatum, sese exponit periculo perpetrandi sacrilegia absque ulla morali compensatione, si ita loqui fas est ; dum novitius emitens professionem, ex una parte sese exponit periculo committendi sacrilegia, sed ex alia se ponit in ea conditione quae rarius cadet et facilius se a vitio liberabit quam in saeculo, praesertim si non potest sine magno incommodo uxorem ducere.

Igitur casus non est idem ; et ideo utriusque solutio po-

test esse vera. Ceterum quidquid sit de solutione data a Card. De Lugo suo casui, nos de doctrina S. Alphonsi superius exposita minime dubitamus.

575. Haec de candidato ad subdiaconatum aut ordines hierarchicos habituato in aliquo peccato. Quod si ageretur de candidato ad tonsuram aut minores ordines pariter habituato in peccato, hic adeptus absolutionem propter ordinaria signa poenitentiae, et sperans Dei auxilio se emendaturum ante ordinationes in sacris, non peccat illos gradus recipiens ; quia pro illis gradibus non eadem sanctitas requiritur ac pro aliis ordinibus, et insuper promotus non tenetur lege ecclesiastica aut voto continentiae et ad saeculum redire potest. Consequenter confessarius prudenter quidem suadebit ut prius se emendet, sed non potest absolutionem poenitenti, nisi a proposito recedat, denegare.

576. Quaeri autem potest quodnam temporis spatium requiratur ad idoneam probationem illius qui in aliquo peccato, e. g. luxuriae, est habituatus, priusquam ad ordines sacros aut episcopatum accedere licite possit. Si ex peccato aliqua infamia sive juris sive facti orta est, vide quae supra diximus *n. 284 sequ.* Si vero peccatum est occultum, nequit regula generalis constitui propter varias tum criminum tum personarum tum ipsius poenitentiae circumstantias ; poenitentia quippe minus ex temporis diuturnitate aestimanda est, quam ex cordis dolore et multiplici bonorum operum fructu, ita ut extraordinaria poenitentia etiam statim candidatum capacem reddat ordinationis, ut supra dictum est. Prudens igitur confessarius, omnibus perpensis, judicabit quandonam radices mali habitus eradicatae sunt, et humores vitiorum desiccati. Insuper, si in dioecesi non est necessitas ministrorum, et ordinatio vel consecratio retardari sine magno incommodo potest, erit difficilior ; secus erit facilius, salva tamen reverentia debita ordinationi. Tandem si candidatus violentam habet inclinationem in res venerateas, non ex causa transitoria, sed ex physica constitutione, etsi modo emendatus se contineat ob specialia auxilia quae habentur in seminario, confessarius prudenter aget eidem suadens conjugium potius quam ordines, *melius est*

enim nubere quam uri, praesertim si candidatus aliquando, etsi non frequenter, in peccatum cadit; sed confessarius volenti ordines recipere, nequit in casu absolutionem denegare.

10^a — *Sufficiencia clericorum in dioecesi.*

577. Conc. Trid., sess. XXIII, cap. XVI, de ref., haec habet: « Quum nullus debeat ordinari qui iudicio sui episcopi non sit utilis aut necessarius suis ecclesiis, sancta Synodus, vestigiis sexti canonis concilii Chalcedonensis inhaerendo, statuit ut nullus in posterum ordinetur qui illi ecclesiae aut pio loco pro cuius necessitate aut utilitate assumitur, non adscribatur, ubi suis fungatur muneribus, nec incertis vagetur sedibus. Quod si locum, inconsulto episcopo, deseruerit, ei sacrorum exercitium interdicitur ». Proinde Conc. Trid. duo praescribit: in primis recolat legem, quod nemo debeat ordinari qui iudicio sui episcopi non sit necessarius aut utilis suis ecclesiis; deinde statuit ut quilibet promotus, etiam ad primam tonsuram, illi ecclesiae vel pio loco adscribatur pro cuius necessitate aut utilitate assumitur. Utamque decreti partem confirmavit Innocentius XIII in const. *Apostolici ministerii*, 13 Mart. 1723, pro restauranda disciplina ecclesiastica in regnis Hispaniarum. Hanc constitutionem deinde Benedictus XIII, in const. *In supremo militantis Ecclesiae*, 23 Sept. 1724, ab omnibus per orbem episcopis pro norma haberi voluit; et tandem in concilio Romano (an. 1725) tit. VI, cap. II, rursus utramque decreti Tridentini partem inculcavit. Praestat ut hoc decretum Tridentinum quoad utramque sui partem breviter declaremus.

578. In primis ne clerici inutiles, ideoque otiosi, ideoque vitiosi haberentur, Ecclesia semper prohibuit aliquem ordinari qui iudicio sui episcopi non sit necessarius aut saltem utilis ecclesiis vel locis piis suae dioecesis. Proinde candidatus, si ejus promotio nulli ecclesiae nullique loco pio dioecesis necessaria et utilis foret iudicio sui episcopi, promoveri non deberet; atque ita haberetur impedimentum, ipsi personae candidati quodammodo extrinsecum, ordinationem prohibens, saltem ad tempus. Utrum vero candidatus sit necessarius aut utilis suis ecclesiis necne, episcopus defi-

nire debet ante primam tonsuram, ita ut sufficiencia clericorum deinceps objici nequeat. Fatendum est, nostris diebus, clero ubique fere locorum deficiente, hoc impedimentum non facile verificari; quod ceteroquin non est nisi pro clericis saecularibus.

579. Ut haec inutilium clericorum in dioecesi multiplicatio impediretur, vetitum semper fuit saecularem promovere etiam ad primam tonsuram, nisi adscriberetur determinatae ecclesiae, cui perpetuo remaneret addictus, et ex ea haberet honestam perpetuamque sustentationem, sacrum ministerium ibidem exercens (1). « Cum enim, ait Benedictus XIV, l. c., n. 5, hi omnes (ministri ecclesiae) illius ecclesiae cui inserviebant, sumptibus alerentur, ecclesiarum autem redditus non excedentes aut immensi, sed certa demum mensura definiti essent, numquam fieri poterat, ut clericorum numerus plus aequo exeresceret, cum ecclesiarum usui atque redditibus respondere deberet ». Ecclesia autem cui clericus adscriptus erat, dicebatur illius *titulus*; quae appellatio adhuc servatur in titulis cardinalitiis, et ex ea ortum habuit vox *tituli ordinationis*; clericus autem appellabatur *titulatus* vel *intitulatus*. Exinde intelligitur quid fuerit *promoveri absolute*, idest sine titulo, quod canones alte interdiciunt, et quinam fuerint clerici *absoluti*, *vagi*, *acephali*. In genuino et integro *canone* 6 concilii Chalcedonensis (qui refertur a Gratiano, in *can. 1, dist. 70*, in Decreto, obscuris et fere inintelligibilibus verbis) vetatur: « Nullum absolute ordinari presbyterum, aut diaconum, nec quemlibet in gradu ecclesiastico, nisi specialiter in ecclesia civitatis, aut pagi, aut in martyrio (2), aut monasterio, qui ordinandus est, pronuntietur. Qui vero absolute ordinantur, decrevit sancta synodus irritam haberi hujusmodi manus impositionem, et numquam posse ministrare ad ordinantis injuriam ». Irrita autem haec ordinatio declaratur quoad exercitium tantum. In nota correctorum ad

(1) Phillips, I, § 57; Thomassinus, p. II, lib. I, cap. IX; Ben. XIV, De syn., XI, II, n. 4.

(2) Nempe sacello in quo reliquiae martyrum servabantur (Glossa, l. c., v. *martyrio*), aut cultui alicujus martyris dicato.

cit. can. 1, dist. 70, in Decreto legitur: « In ordine autem Romano fit mentio talis pronuntiationis episcopi nomine per archidiaconum factae: *De titulo S. Stephani eligimus Petrum ad lectorem ad eundem titulum* ».

580. Hac provida legislatione non solum inutiles clerici, prout diximus, evitabantur, sed etiam duplex aliud insigne commodum obtinebatur, nempe ut clerici in propria ecclesia commorarentur et sacrum ministerium exercerent, nec vagarentur hac illac; et ut haberent ex suo titulo honestam perpetuamque sustentationem. Ad rem Thomassinus, *Vetus et nova Ecc. disc.*, p. II, lib. I, cap. IX, n. 2: « Priscum illud et solemne statutum de non ordinandis sine titulo vel sine ecclesia clericis, duabus nitebatur gravissimis causis. Altera erat quae ad temporalem spectabat clericorum sustentationem. Altera autem longe potissima causa erat ipsa clericorum residentia, jugis et indefessa assiduitas ad ecclesiasticas functiones. Clericus sine titulo ordinatus inopia premebatur... Sed aliud erat praeterea quod in eo desideraretur, nimirum munus et officium aliquod iuge, quo suam aliorumque salutem infatigato studio procuraret... ».

581. Subsequentibus temporibus lex quemlibet promotum servitio unius ecclesiae stabiliter adstringens in desuetudinem abiit pro ordinationibus usque ad presbyteratum inclusive; episcopus autem et cardinalis semper promoti fuere ad titulum unius determinatae ecclesiae. Conc. Trid., l. c., hanc legem, quantum mutatae circumstantiae patiebantur, innovavit; ejusque decretum Pontifices quos n. 577 citavimus, confirmaverunt.

582. Quamquam vero Conc. Trid., l. c., praescripserit omnium ordinandorum adscriptionem ad alicujus ecclesiae vel pii loci servitium, desumpto exemplo ab antiquorum canonum statutis, tamen haec adscriptio diversa omnino est ab illa quam antiqui canones et praecipue canon 6 concilii Chalcedonensis faciendam jusserunt (1). Hinc Tridentinum ait tantum: *Vestigiis sexti canonis concilii Chalcedonensis inhaerendo*. Sane, juxta antiquorum canonum statuta, promotus alicui ecclesiae adscribebatur in perpetuum

(1) Ben. XIV, *De syn.*, XI, II, n. 9.

ut ibidem residens sacrum ministerium exerceret, honestamque et perpetuam haberet sustentationem, et ita ipsa ecclesia erat ipsius titulus ordinationis. Hoc modo hodie adscribitur parochus parochiae, episcopus dioecesi, canonicus suae ecclesiae, etc. E contrario mens Conc. Trid., l. c., haec tantum fuit, scilicet ut episcopus clericos non assumeret nisi pro necessitate aut utilitate suarum ecclesiarum suo judicio, et ita inutiles clerici evitarentur; insuper ut episcopus cuilibet promotus sive ad primam tonsuram, sive ad ordines tum minores tum majores (quidquid sit de titulo ordinationis pro promotis ad ordines sacros), assignaret ecclesiam vel pium locum, ubi sacrum sui ordinis ministerium exerceret sub vigilantia suorum superiorum, et ita vagantes et otiosi clerici impedirentur. Proinde ex Conc. Trid., l. c., ecclesia vel pius locus est pro exercitio sacri ministerii in loco determinato, et non est titulus ordinationis: ordinatus autem in sacris, licet possit ibidem habere suum titulum, potest tamen etiam non habere, e. g. si promotus fuit titulo patrimonii, aut titulo beneficii non residentialis alibi existentis. Hinc adscribuntur alicui ecclesiae vel pio loco non solum ordinati in sacris, sed etiam initiati prima tonsura ac minoribus ordinibus; et ecclesia vel pius locus variari ab episcopo potest. Haec adscriptio fieri solet expleta ordinatione decreto episcopi (n. sequ.), et statim cessat quando obtinetur in alia ecclesia residentiale beneficium aut officium, e. g. rectoris seminarii.

583. In nonnullis dioecesibus decretum Conc. Trid. in viridi observantia est. Die praecedenti ordinationem episcopus edit decretum adscriptionis, quod publicatur post ordinationem, ut quilibet promotus, subditus episcopi ordinantis, videat in quam ecclesia sacrum ministerium exercere debeat. Formulam hujus decreti dat Monacelli, *op. cit.*, tit. III, form. XXI (1). In plerisque vero dioecesibus, et etiam in

(1) « Nos N. Episcopus N.

» Ordinationem generalem in hac nostra cathedrali ecclesia die crastina, Deo dante habituri, infra descriptos, tamquam utiles et necessarios pro servitio ecclesiarum nostrae jurisdictioni subjectarum, idoneosque et habiles in examine repertos, ad primam clericalem tonsuram, ordines minores, et majores respective promovere in Domino statuimus. Quocirca

Urbe, decretum Tridentinum nullatenus servatur (1). Nos non audemus hanc consuetudinem late et a longo tempore etiam in Urbe inolitam damnare. Liceat tantum referre verba quae Benedictus XIV, *l. c.*, *n.* 13, habet: « Sequitur ut videamus de altero ex remediis superius indicatis, nimirum de ordinandis omnibus certae alicujus ecclesiae servitio adscribendis: quod quidem, nonnullorum iudicio, propter immutatas rerum et temporum rationes aut omnino jam fieri non posse, aut nullius fructus aut utilitatis nunc fore videtur. Verum qui sic existimant, nullam idoneam causam asserere poterunt, cur ab ordinationibus clericorum excludi debeat eorumdem adscriptio ad ecclesiarum servitium. Haec enim, ut supra dictum est, a sacro Conc. Trid. praescribitur. Haec ipsa nuperrime a duobus summis pontificibus Innocentio XIII et Benedicto XIII in ejusdem decreti Tridentini executionem facienda statuitur et inculcatur, tam scilicet quoad illos qui clericali tonsurae, et minoribus ordinibus initiantur, quam quoad illos qui ad majores ordines provehantur: hoc insuper adjecto, ut, si omissa fuerit in ordinationibus sive a praedecessoribus episcopis, sive ab ipsis tunc existentibus praesulibus, antea peractis, omissio isthaec per novam ac generalem clericorum omnium adscriptionem ad ecclesiarum ministeria suppleatur. Quod si praesentibus temporibus adscriptio hujusmodi non eos omnes effectus operetur, ac illa quae a concilio Chalcedonensi aliisque antiquis canonibus praescripta fuit, non tamen omni utilitate destituta censi debet,

decretis sacrosancti Conc. Trid. inhaerentes, nunc pro tunc, et quando ordinati et promoti jam fuerint, sciant eos (qui alias adscripti non sunt) fuisse et esse per nos adscriptos servitio infrascriptarum ecclesiarum, in quibus et alibi ubi jam adscripti forsitan alias fuerunt, saltem diebus festis inservire, et functiones suorum ordinum exercere debebunt, prout praesenti nostro decreto, immediate post ordinationem promulgando, adscribimus, et illis inservire et functiones ordinum fungi mandamus, videlicet:

- » N.N. clericus primae tonsurae ecclesiae parochiali N. loci N.
- » N.N. clericus acolythus ecclesiae collegiatae N. loci N.
- » N.N. subdiaconus ecclesiae collegiatae N. loci N.
- » N.N. diaconus servitio ecclesiae cathedralis ».

(1) Hodie in Urbe decretum Tridentinum non amplius servatur; saeculo praeterlapso servatum fuisse, vide apud Honorante, *cap. II, not. II* et cit. Concilium Romanum, *tit. VI, cap. II*. Ratio contrariae consuetudinis ferme universalis est fortasse institutio seminariorum.

et maxime si parochialis fuerit ecclesia, cui ordinatus adscribitur, atque huic, quemadmodum par est, injungatur ut susceptum ordinem in ea exerceat, ut ecclesiasticis functionibus in eadem celebrandis inserviando assistat, ut in christiana catechesi exponenda parochio suppetias ferat, ut eidem sanctissimum Eucharistiae sacramentum ad infirmos deferenti subserveat; collationes de sacris ritibus et de casibus conscientiae cum ipso parochio habendas frequentet; neque vero in clerum admittantur, aut ad superiores ordines aliqui promoveantur, nisi qui hujusmodi servitium diligenter a se praestitum fuisse ecclesiis quibus adscripti fuerint, authenticis testimoniis et monumentis docuerint. Quia vero lex ista ad continendos quidem in officio inferiores clericos et ministros qui ad sacerdotium aspirant, satis valida et efficax esse poterit, sed parem vim minime habebit quoad presbyteros jam ordinatos, qui ulteriores sibi gradus ab episcopo conferendos non esse sciunt; huic tamen alia opportuna media non deerunt, quibus sacerdotes etiam adducere valeat, ut debitum servitium praestent ecclesiis, quibus hos in ordinatione adscripsit, seu aliis quarum ministeriis, sic exigente dioecesis necessitate, eosdem forsitan addixerit. In occurrentibus enim beneficiorum ecclesiasticorum collationibus, aliorumque officiorum et administrationum provisionibus, atque deputationibus, facile ipsi erit sacerdotes sibi obtemperantes, ac sedulam ecclesiasticis muneribus operam navantes, inobedientibus ac desidiis praefere, ac debito honore remunerari, nec ullam unquam rationem habere illorum, qui sibimetipsis ecclesiaeque inutiles, satis sibi occupationis esse putant, si quotidie Missarum sacra faciant, in quo idcirco assiduos et diligentes se praestant, ut quotidianam eleemosynae stipem non amittant.

» Et quidem his omnibus, quae hactenus dicta sunt, nihil impedimenti asserere potest aut introducta disciplina beneficiorum simplicium, aut recepta consuetudo ordinandi clericos ad titulum patrimonii. Numquid enim beneficium simplex aut patrimonium exemptionem alicui tribuere potest ut... peculiaris ecclesiae ministeriis adscribi, eique inservire nequeat? »